

Strategija za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u Bosni i Hercegovini (2016-2020)

I O P Ć I D I O

Na temelju Programa akcije Ujedinjenih nacija (2001)¹ i OSCE-ovog Dokumenta o malom oružju i lakom naoružanju (usvojen 2000. i ponovno izdat 2012)², kao i drugih međunarodnih dokumenata iz ove oblasti, te posebno Protokola protiv nezakonite proizvodnje i trgovine vatrenim oružjem, njegovim dijelovima, komponentama i streljivom koji je usvojen 31. svibnja 2001. od Opće skupštine Ujedinjenih naroda (stupio na snagu 3. srpnja 2005) Bosna i Hercegovina je pristupila sistematskom rješavanju ovih pitanja usvajanjem i implementacijom prve Strategije za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja za period 2006-2012 te druge Strategije za period 2013-2016. Navedene Strategije su sadržavale i aktivnosti i obveze navedene u Europskoj Strategiji za suzbijanje nedopuštenog gomilanja i trgovanja malim i lakim oružjem i pripadajućim streljivom iz 2006. Godine

Bosna i Hercegovina je 24.02.2002. godine ratificirala Konvenciju Ujedinjenih naroda o borbi protiv transnacionalnog organiziranog kriminala te 01.04. 2008 pristupila Protokolu protiv nezakonite proizvodnje i trgovine vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i municijom. Također, Bosna i Hercegovina je potpisala i ratifikovala ATT (Arms Trade Treaty) globalni Sporazum o trgovini oružjem kojim se utvrđuju najviši zajednički međunarodni standardi za uvoz, izvoz i transfer konvencionalnog oružja.

U međuvremenu Europska Unija je usvojila Uredbu 258/2012 u borbi protiv nedopuštene trgovine oružjem kroz poboljšanu traganje i kontrolu izvoza civilnih vatrenog oružja iz Europske unije, uključujući mjere za uvoz i transit kao i Odluku 2013/698/ od 25. studenoga 2013. za potporu globalnog mehanizma izvješćivanja o nezakonitom malom i lakom oružju te drugom nezakonitom konvencionalnom oružju i

¹UN-ov dokument A/CONF.192/15, New York, juli 2001.

² OSCE-ov dokument FSC.DOC/1/00, novembar 2000; OSCE-ova odluka FSC.DEC/3/12, juni 2012.

streljivu kako bi se smanjila opasnost nezakonite trgovine njima. Nadalje, uzimajući u obzir Europski program sigurnosti, Vijeće Europske Unije je 8. listopada 2015. pozvalo države članice, Komisiju, Europol i Interpol da ojačaju uporabu sredstava za borbu protiv trgovine vatrenim oružjem te je u prosincu 2015. godine donijet Akcijski plan EU-a za borbu protiv nezakonite trgovine vatrenim oružjem i eksplozivima te njihove uporabe i Akcioni plan protiv nezakonite trgovine vatrenim oružjem između EU i jugoistočne Evrope (za period 2015 do 2019.)

Slijedom navedenog, ali i činjenice da prisustvo nelegalnog oružja pogoduje organizovanom kriminalu, terorizmu i kao takvo predstavlja ključni sigurnosni rizik koji usporava ekonomski i razvojni put Bosna i Hercegovina donosi ažuriranu Strategiju za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja za period 2016-2020 što predstavlja nastavak napora institucija u Bosni i Hercegovini na smanjenju rizika od malog oružja i lakog naoružanja u svim aspektima sigurnosti.

Strategija predstavlja nastavak i proširenje aktivnosti kojima je cilj daljnje jačanje efikasnosti svih subjekata u oblasti kontrole malog oružja i lakog naoružanja u Bosni i Hercegovini. Posebno je usmjerena na nastavak usklađivanja zakonodavstva s međunarodnim standardima, daljnje unapređenje kontrole unutrašnjeg i vanjsko-trgovinskog prometa oružja, smanjenje incidenata počinjenih oružjem i broja nelegalnog oružja u posjedu građana, unapređenje građanskog povjerenja u institucije u Bosni i Hercegovini na svim nivoima vlasti, kao i smanjenje viškova malog oružja i lakog naoružanja u posjedu Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine. Posebna pozornost je usmjerena jačanju cjelokupnih administrativnih kapaciteta svih nadležnih tijela Bosne i Hercegovine. Implementacijom zacrtanih strateških ciljeva i daljnjim razvojem međunarodne i regionalne saradnje u ovoj oblasti, Bosna i Hercegovina će doprinijeti ne samo unapređenju opće sigurnosti u zemlji nego i u regionu i globalno.

Inicijator donošenja Revidirane Strategije je Koordinacioni odbor za kontrolu malog oružja i lakog naoružanja u Bosni i Hercegovini kao stručno, međuinstitucionalno tijelo, koje je osnovalo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

REZULTATI U IMPLEMENTACIJI

Implementacijom prošle dvije Strategije za kontrolu malog i lakog oružja od 2006. do 2015. godine postignuti su značajni rezultati o kojima je Koordinacioni odbor za kontrolu malog oružja na godišnjem nivou dostavljao Izvješća prema Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine i ovo pitanje je bilo jedno od prioritetnih područja rada nadležnih ministarstava. Također, koordinacijski odbor redovito je izvještavao Ujedinjene narode i OSCE o napretku u oblasti kontrole malog oružja u Bosni i Hercegovini. Ova izvješća umnogome doprinose transparentnosti procesa vođenih u ovom domenu, ali i međunarodnoj reputaciji Bosne i Hercegovine.

U periodu 2013-2016. godine nadležne institucije u Bosni i Hercegovini su postigle evidentne rezultate u unapređenju oblasti kontrole malog oružja i lakog naoružanja. Rezultati su ostvareni na planu unapređenja pravnog okvira, uspostave elektronskih registara za malo oružje i lako naoružanje, unapređenja kontrolnih mehanizama unutrašnjeg i vanjsko-trgovinskog prometa oružja, uništavanja viškova oružja, municije i minsko-eksplozivnih sredstava, prikupljanja i uništavanja oružja u civilnom posjedu, provođenja kampanje jačanja svijesti, te ispunjavanja obaveza redovnog izvještavanja međunarodnih organizacija (UN/OSCE).

Zakonodavni okvir

Na planu unapređenja pravnog okvira BiH je većim dijelom uskladila zakone o vanjskotrgovinskom prometu naoružanja i vojne opreme sa UN Protokolom i Zajedničkim stavom EU pri izvozu oružja i to putem sljedećih zakona:

- Zakon o kontroli vanjskotrgovinskog prometa oružja, vojne opreme i roba posebne namjene;
- Zakon o kontroli vanjskotrgovinskog prometa roba dvojne namjene i
- Zakon o obilježavanju malog oružja, lakog naoružanja i pripadajuće municije.

Pored navedenog, u parlamentarnoj je proceduri prijedlog Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o kontroli kretanja oružja i vojne opreme. Navedenim prijedlogom detaljnije se regulišu određena pitanja vezana za kontrolu oružja i vojne opreme u BiH.

Bosna i Hercegovina svojim ustavnim uređenjem ima decentraliziranu nadležnost u dijelovima koji se nabavljanja, držanja i nošenjaoružja. Tako je ovo područje regulirano propisima Republike Srpske, propisima Kantona u Federaciji BiH, i propisima Brčko Distrikta BiH. Iz navedenog razloga u BiH je na snazi dvanaest zakona o oružju i municiji.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je s ciljem potrebe harmonizacije ovog područja sa europskom pravnom stečevinom usvojilo na 17. sjednici održanoj 30.07.2015.g. "Informaciju o realizaciji aktivnosti vezanih za usklađivanje odnosno harmonizaciju zakona o oružju u BiH, međusobno i sa međunarodnim standardima", i to u četiri oblasti:

1. Definicije u Zakonima o oružju i municiji;
2. Kategorizaciju oružja;
3. Izgled isprava o oružju;
4. Kaznene odredbe u Zakonima o oružju i municiji

S ciljem ispunjavanja navedenih preporuka učinjeno je sljedeće:

- MUP Kantona Sarajevo, je formirao Komisiju za pripremu Zakona o nabavljanju, držanju i nošenju oružja, uz preporuku da se posebna pažnja posveti usklađivanju zakona sa međunarodnim standardima u četiri ključna pitanja: definicije, kategorizacija, izgled isprave o oružju i kaznenih odredbi;
- MUP Hercegovačko-neretvanskog kantona je pripremio nacrt Zakona i isti dostavio svojim organizacionim jedinicama na mišljenje;
- MUP Zeničko dobojskog kantona je izvršio usaglašavanje Zakona o oružju sa međunarodnim standardima, a u proceduri je usklađivanje izgleda isprave sa međunarodnim standardima;
- MUP Livanjskog kantona je donio zakon koji je u skladu sa međunarodnim standardima, a doneseni su i svi podzakonski akti;
- MUP Posavskog kantona je uskladio neke od standarda, dok su kategorizacija i izgled isprave o oružju u fazi prednacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o oružju;
- MUP Bosansko podrinjskog kantona je usvojio Zakon o oružju koji je u skladu sa preporukama;

- MUP Srednjobosanskog kantona je usvojio novi Zakon o oružju koji je unaprijedio pravni okvir poštujući međunarodne standarde;
- MUP Tuzlanskog kantona je informisao da je 30.12.2015. godine, usvojen Zakon o oružju koji je usklađen sa međunarodnim standardima;
- MUP Unsko sanskog kantona je imenovao komisiju za izradu nacrtu Zakona o oružju.

Također, mjere s ciljem harmonizacije zakona o držanju i nošenju oružja u Bosni i Hercegovini s relevantnim propisima Evropske unije rezultirale su donošenjem Zakona o oružju Brčko distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, broj 02/10) usklađenog sa spomenutim međunarodnim propisima, ali i donošenjem Zakona o oružju i municiji Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 070/07), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o oružju i municiji Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 24/09) a koji su djelimično usklađeni s međunarodnim propisima.

Pored toga, ovo pitanje je tretirano i Reformskom agendom Vijeća ministara BiH, i predstavlja još jednu ispunjenu obavezu iz agende.

Javne kampanje

Bosna i Hercegovina je u proteklom razdoblju provela dvije kampanje jačanja svijesti građana. Tijekom 2010. godine implementirana je prva kampanja jačanja svijesti o negativnim aspektima nelegalnog posjeda oružja. Kampanja je provedena u različitim gradovima u Bosni i Hercegovini sa ciljem upoznavanja građana, nevladinog sektora i medija o opasnostima i posljedicama nelegalnog posjedovanja oružja. Druga kampanja odnosila se na podizanje svijesti i prikupljanja malog oružja i lakog naoružanja od građana i po prvi puta sprovedena je na teritoriju cijele BiH u saradnji sa kantonalnim ministarstvima unutrašnjih poslova, Ministarstvom unutrašnjih poslova Republike Srpske i Policije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, od septembra 2013. do kraja 2014. godine. Kampanja je implementirana uz finansiranje Evropske unije i kroz podršku Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP), Centra za kontrolu streljačkog i lakog naoružanja u istočnoj i jugoistočnoj Evropi (SEESAC), Međunarodnog komiteta crvenog križa (ICRC), Organizacijom za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE), misija u BiH, Vlade Velike Britanije, UNICEF-a, i World Future Council- a.

Za uspješnu kampanju prikupljanja oružja, bio je osiguran pravni okvir koji se ogledao u Zakonu o amnestiji za nedopušteno držanje oružja koji je bio snazi do kraja 2014. godine u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine. Ovaj zakon je stimulatивно djelovao na osobe koje u svom posjedu držale nelegalno oružje i žele ga se na legalan način osloboditi, a da ne budu krivično gonjeni ili sankcionisani. U toku ovog perioda, kroz promotivne aktivnosti kampanja je promovisana u 40 gradova/općina u BiH, te je od strane policijskih agencija prikupljeno ukupno 5883 komada oružja. Također, tokom trajanja kampanje je organizovano 8 događaja uništavanja oružja metodom topljenja u topionici željeza Jelšingrad, Banja Luka. Na ovim događajima je uništeno ukupno 11 363 komada malog oružja i lakog naoružanja, te ostalog oružja i pripadajuće opreme.

Jačanje infrastrukture i informacijskih tehnologija

Koordinacioni odbor je tokom 2015.g. izradio analizu stanja skladišta u kojima se čuva policijsko naoružanje i oprema. S tim u vezi planirane su aktivnosti na izradi projekata za izgradnju novih odnosno poboljšanje postojećih skladišta u skladu sa međunarodnim standardima.

U 2015. godini u sklopu projekta za poboljšanje sigurnosne infrastrukture na perspektivnim lokacijama skladišta municije i naoružanja „Krupa“ Hadžići, „Kula 1“ Mrkonjić Grad, „TBT“ Visoko i „Rabić“ Derventa, potpisanog između Misije OSCE-a u BiH i Ministarstva odbrane BiH nastavljene su aktivnosti na sigurnosnom poboljšanju uslova skladištenja MiMES-a i daljnjem razvoju prateće infrastrukture.

Radovi na poboljšanju infrastrukture objekata privode se kraju te se očekuje da budu završeni u prvoj polovini 2016. godine.

U oblasti informacionih sistema značajan rezultat je postignut u digitalizaciji podataka u oblasti oružja u civilnom posjedu.

U Ministarstvu sigurnosti BiH uspostavljena je i postala funkcionalna Centralna elektronska evidencija o kontroli kretanja oružja i vojne opreme u BiH. U ovaj sistem uvezane su policijske agencije na entitetskom nivou, te ova evidencija predstavlja osnov za prikupljanje i analizu podataka o kretanju oružja i vojne opreme u

BiH.Entitetska/kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova i Policija Brčko Distrikta posjeduju elektronske evidencije o oružju.

Sporazumom o uspostavljanju sistema elektronske razmjene podataka iz evidencija policijskih tijela i tužilaštava koji je potpisan 30.09.2009.godine³, omogućena je razmjena podataka iz evidencija o oružju te direktan pristup bazama podataka i razmjena podataka o oružju koji se vode kod nadležnih policijskih agencija. Ovaj sporazum omogućava direktnu razmjenu podataka iz sljedećih evidencija: Evidencija potraga za oružjem, Evidencija o licima koja prenose oružje i municiju preko državne granice, Evidencija o zaplijenjenom, oduzetom i pronađenom naoružanju i municiji. Elektronski sistem (server) za razmjenu evidencija smješten je u Direkciji za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine.

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, je sačinilo Analizu funkcionalnosti već uspostavljenog sistema „Tracker“, te su urađene preporuka za unaprijeđenje ovog sistema. Institucije BiH koje učestvuju u procesu davanja saglasnosti za izdavanje dozvola za uvoz i izvoz oružja i vojne opreme, koriste i bazu podataka SEESAC-a, na kojoj se može vršiti razmjena informacija između država regiona u pogledu SALW-a. Također, unutar navedenog Ministarstva je uspostavljena baza podataka o svim izdatim dozvolama za uvoz/izvoz naoružanja i vojne opreme u skladu sa Zakonom o kontroli vanjskotrgovinskog prometa roba i usluga od strateške važnosti za sigurnost. Ovi podaci dostavljaju se u vidu Izvještaja Vijeću ministara BiH i Parlamentarnoj skupštini BiH.

U cilju efikasnije razmjene informacija, Generalni sekretarijat INTERPOL Lyon je u Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH uspješno implementirao tracing sistem za oružje (Illicit Arms and tracing Management System, iARMS). Ovaj sistem je dio

³ Potpisnici Sporazuma su: Ministarstvo sigurnosti, Granična policija, Državna agencija za istrage i zaštitu, Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, Ministarstvo unutrašnjih poslova R.Srpske, Federalna uprava policije F BiH, Ministarstva unutrašnjih poslova svih kantona, Policija Brčko Distrikta BiH i naknadno Služba za poslove sa strancima.

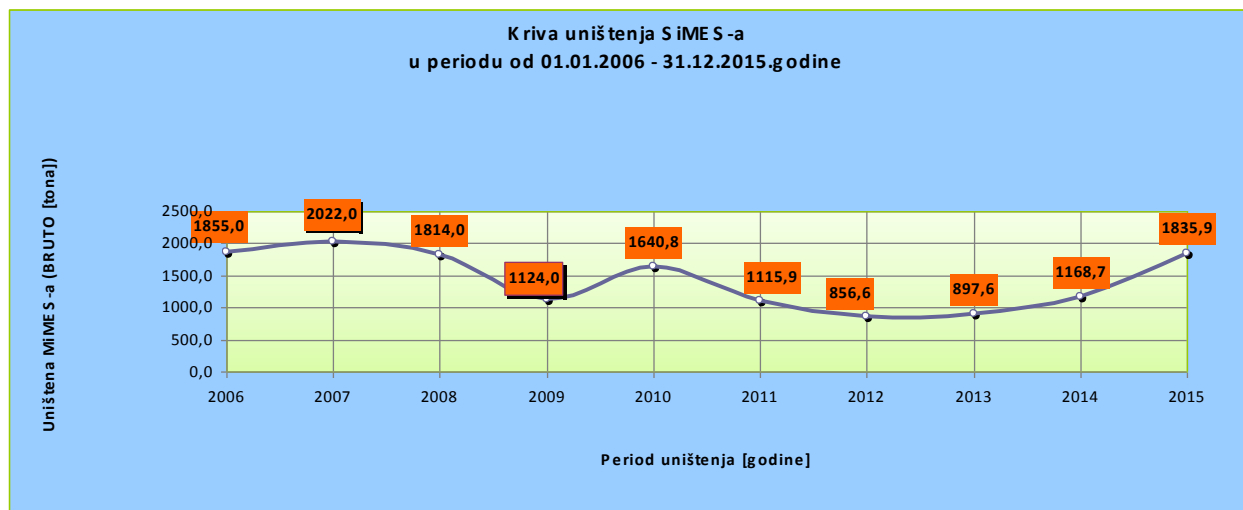
informacionog sistema Interpola i to je sofisticirani alat koji olakšava razmjenu informacija i istražnu saradnju između agencija za provođenje zakona vezano za međunarodno kretanje ilegalnog oružja, kao i legalnog oružja koje je bilo korišteno za počinjenje nekog krivičnog djela.

Smanjenje broja malog i lakog oružja, streljiva i minsko eksplozivnih sredstava

U razdoblju od 2009. godine do 2012. godine u skladu sa Planom operacija sa SiMES-a OS BiH izvršena je demilitarizacija 4.737 tona viškova streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava, te demilitarizacija 30.081 komad malog oružja i lakog naoružanja, a sve iz kategorije viškova NSiMES-a za Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine i Oružane snage Bosne i Hercegovine.

U razdoblju od 2013. godine do 2015. godine u skladu sa Planom operacija sa SiMES-a OS BiH izvršena je demilitarizacija 3.902 tona viškova streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava.

U navedenom periodu MO BiH nije planiralo i sprovodilo operacije demilitarizacije naoružanja iz kategorije SALW-a kao ni iz kategorije ostalog naoružanja.

godina	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
tona	1855	2022	1814	1124	1640,8	1115,9	856,6	897,6	1168,7	1835,9

Grafikon: Uništavanje streljiva i minsko-eksplozivnih sredstava bruto tona

U pogledu realizacije ciljeva iz Strategije koji se odnose na smanjenja krijumčarenja oružja i streljiva preko državne granice Granična policija BiH je u periodu 2013 – 2015.godina privremeno oduzela sljedeće:

ODUZETO NAORUŽANJE I MUNICIJA	2013	2014	2015
Puške i poluautomatske puške	18 kom	6 kom	5 kom
Automatske puške	10 kom	4 kom	2 kom
Pištolji, automatski pištolji i revolveri	15 kom	12 kom	8 kom
Bombe, trombloni	18 kom	/	2 kom
Minsko - eksplozivna sredstva	115 kom	2 kom	10 kom
Eksploziv	50,2 kg	/	/
Municija različitog kalibra	7.224 komada	709 kom	1.239 kom

Za navedeno privremeno oduzeto naoružanje i municiju u periodu 2013-2015.godina ukupno je podnesno nadležnim tužilaštvima **53 službena izvještaja**, za izvršenih 57 krivičnih dijela za koja je prijavljeno 69 lica. Pored navedenog u istom vremenskom periodu u vezi sa privremeno oduzetim naoružanjem i municijom evidentiran je **71 prekršaj**.

Jačanje administrativnih kapaciteta

Borba protiv nelegalne trgovine malim oružjem i lakim naoružanjem predstavlja značajan segment u kontroli malog oružja. S tim u vezi, na prijedlog Ministarstva sigurnosti BiH, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 49. sjednici održanoj 08.05.2013. godine, donijelo Odluku i uspostavilo Operativnu radnu grupu za borbu protiv ilegalne trgovine oružjem u BiH. Uspostava Operativne radne grupe, također je u skladu sa usvojenom Deklaracijom sa Ministarskog foruma EU Zapadni Balkan održanom u Albaniji 2013. godine.

UNDP BiH u suradnji s Uredom specijalnog predstavnika Europske unije i Ministarstvom sigurnosti BiH, je 18. i 19. lipnja 2013. organizirao u Sarajevu ministarsku konferenciju o kontroli naoružanja u kontekstu proširenja Europske Unije gdje su uz predstavnike nadležnih institucija BiH bili prisutni i predstavnici Europol, EUROFOR, ICITAP-atenekih veleposlanstva. Na konferenciji su izrađene i preporuke koje su identificirane na razini EU-a te se spominju u Priopćenju Komisije Vijeću i Europskom parlamentu od 21. listopada 2013 (str.14).⁴

Kordinacioni Odbor je u prethodnom periodu znacajno saradjivao sa medjunarodnim organizacijama kao sto su SEESAC, UNDP, OSCE. Saradnja sa SEESAC-om se ogledala upodrški radu mreži stručnjaka (operativaca) koji se bave problematikom ilegalne trgovine oružjem seefen,te podršci u pripremi i objavljivanju regionalnih izvještaja o realizovanom uvozu i izvozu naoružanja i vojne opreme. UNDP je pružio podršku u vezi modernizacije skladista dok je OSCE pomogao izradu zakonodavnog okvira

Zemlje regiona (Albanija, Bosna i Hercegovina Crna Gora, Hrvatska, Makedonija i Srbija) su podržale uspostavljanje baze podataka o kompanijama registrovanim za brokering u prometu naoružanja i vojne opreme preformulisati – UNDP- DODATI ODLUKU VIJECA 179/2010 od 11.03.2010.

⁴Communication from the Commission to the Council and the European Parliament ; firearms and the internal security of the eu: protecting citizens and disrupting illegal trafficking http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/trafficking-in-firearms/docs/1_en_act_part1_v12.pdf